УДК 378.14
DOI 10.33111/sedu.2020.46.208.219

Юринець Зорина Володимирівна*
Сновидович Ірина Григорівна**

КОМПЕТЕНТНІСНИЙ ПІДХІД У СФЕРІ ВИЩОЇ ОСВІТИ УКРАЇНИ

Анотація. Дослідження присвячено аналізу впровадження компетентнісного підходу у сфері вищої освіти України. Виокремлено основні ознаки та подано характеристики моделей компетентностей. Встановлено послідовність формування національної моделі компетентностей, яка враховує внутрішню будову освітньої діяльності, освітні технології та навчально-методичні засоби управління навчальним процесом. Розроблено логіко-структурну модель управління процесом надання освітніх послуг щодо впровадження освітніх програм формування молодих фахівців на основі компетентнісного підходу, яка враховує взаємовідношення та співзалежність стратегічних цілей і завдань реалізації освітнього процесу, чинники впливу на систему управлінських компетентностей, формування системи управлінських компетентностей, процес оцінювання рівня та якості компетентності випускника й освітнього процесу загалом. У роботі запропоновано етапи формування системи управлінських компетентностей.

Ключові слова: компетентнісний підхід; заклади вищої освіти; модель компетентностей; управлінські компетентності; освітні послуги; молоді фахівці.

Вступ. Формування управлінських компетентностей молодих фахівців у процесі управління освітніми процесами повинно втілюватись за умов модернізованої вищої освіти України. Такі процеси безумовно мають акумулювати вагомі досягнення, отримані завдяки інтеграції із масштабною світовою й європейською освітньою платформою.

Поступово традиційний підхід до освітнього процесу змінюється новими підходами, які ґрунтуються на тезисах «виявляти», «діяти», «практикувати». Відбувається зміна акцентів від створення та засвоєння знань до дійсно цінного набуття практичного досвіду в контексті розв'язання проблем та застосування таких підходів до освітнього процесу: компетентнісного, проектно-орієнтова-

* **Юринець Зорина Володимирівна** — доктор екон. наук, професор кафедри менеджменту, Львівський національний університет імені Івана Франка, ORCID 0000-0001-9027-2349, *zoryna_yur@ukr.net*
** **Сновидович Ірина Григорівна** — аспірантка кафедри менеджменту, Львівський національний університет імені Івана Франка, ORCID 0000-0002-5058-8661, *irynasnov@gmail.com*

ного, на основі можливостей. Виникла потреба у глибшому вивченні особливостей втілення компетентнісного підходу, сучасних стандартів і норм щодо надання якісних освітніх послуг.

Сучасний напрям реалізації системи вищої освіти в Україні змушує враховувати вимоги до розвитку суспільних відносин, які періодично трансформуються. У ході освітньої діяльності змінюються цілі функціонування закладів вищої освіти, відбувається спрямування зусиль на формування конкурентоспроможного молодого фахівця, індивідуальності та особистості. Активне і таке необхідне входження України в Європейське освітнє середовище, інтеграція національної системи освіти у світову та орієнтація на європейські й світові стандарти, впровадження принципів дуальної освіти та співпраці з бізнесом, подальша студенто орієнтованість і багато інших викликів сприяє впровадженню та імплементації до змісту сучасної освіти компетентнісного підходу.

Проблеми і завдання формування та впровадження компетентнісного підходу в закладах вищої освіти знайшли висвітлення в працях українських та зарубіжних науковців. Овсієнко Л. визначає основні чинники компетентнісно орієнтованого навчання студентів, що слугують інструментом підвищення підготовки фахівців в освітніх закладах до рівня світових стандартів. Мойсеєнко Р., Байбара Т. дають опис проблем застосування компетентністного підходу в національній економіці, відображають досвід його реалізації в європейських країнах. Байденко В. аналізує концепції компетентності на основі сформованих цілей освіти, презентує наслідки включення компетентнісного підходу у навчальний процес у вищій школі. Більшість науковців вважають, що необхідно змінювати підходи до освіти та навчання на основі кардинального переосмислення оцінки професійних якостей фахівців.

Лозано Ж., Боні А., Періс Дж., Уезо А. подають практичний досвід впровадження методів і технології компетентнісно орієнтованого підходу як сучасної парадигми викладання та навчання, низку обмежень і слабких місць. Вайнерт Ф. у своїх дослідженнях презентує концептуальні основи застосування засобів компетентнісного підходу до освітньої діяльності. Роу С. досліджують особливості використання моделей компетентності в процесі підбору, оцінки та розвитку персоналу, вимоги до методики навчання. Вайнерт Ф., Нуссбаум М. описують відмінності традиційного і компетентністного підходів, сутнісні характеристики моделей компетентності щодо формування професійної компетентності. Як зазначають науковці, традиційні освітні моделі, що обумовлені трансфером теоретичних основ, професійних навичок не дають очікуваного результату.

Проте, незважаючи на чимале опрацювання та обґрунтування цієї проблеми, серед науковців досі триває дискусія, що стосується змісту, інструментів реалізації компетентнісного підходу в закладах вищої освіти і визначення основних компонентів управління освітнім процесом. Потрібні нові дослідження щодо концептуальних та практичних основ формування та впровадження компетентнісних моделей, що сприятимуть підвищенню рівня освіти в Україні, ґрунтуватимуться не лише на передачі фундаментальних знань, а також на формуванні

здатностей і вмінь швидко адаптовуватись до нових життєвих умов, імплементації у стабільно змінне середовище. Тому тема дослідження є актуальною та затребуваною.

Постановка завдання. Метою дослідження є виявлення основних ознак і характеристик моделей компетентностей; встановлення послідовності формування національної моделі компетентностей і представлення логіко-структурної моделі управління процесом надання освітніх послуг щодо впровадження освітніх програм формування молодих фахівців на основі компетентнісного підходу; виявлення етапів формування системи управлінських компетентностей.

Методологічною основою дослідження є праці класиків теорії управління освітнім процесом, управління персоналом. З метою вирішення завдань наукового дослідження застосовано загальнонаукові теоретичні методи: систематизація та узагальнення, порівняльний аналіз – для виокремлення основних ознак і характеристик моделей компетентностей; формально-логічний – для розроблення послідовності формування національної моделі компетентностей та системи управлінських компетентностей, побудови логіко-структурної моделі управління процесом надання освітніх послуг щодо впровадження освітніх програм формування молодих фахівців на основі компетентнісного підходу; схематичні та графічні зображення для візуального подання отриманих результатів наукового дослідження й аналітичних даних.

Результати. У практиці європейських закладів вищої освіти довгий час застосовують моделі, що ґрунтуються на компетентнісному підході [1-4]. Цей підхід зорієнтований на створення особистісних і професійних якостей молодих фахівців, формування організаторських здібностей, вміння ухвалювати оптимальні рішення, нести відповідальність, виявляти здатності професійно розвиватись тощо.

Компетентнісний підхід у вищій професійній освіті передбачає навчання дією, суть якого полягає в тому, що молоді фахівці працюють над набуттям і розширенням самостійного досвіду рішення реальних завдань, вчаться і розвивають здібності адаптуватися до будь-якої незвичної ситуації і знаходити раціональні рішення [5, с. 84].

Компетентнісний підхід тісно пов’язаний із такими підходами до навчання, як особистісно орієнтований (оскільки потребує трансформації змісту освіти, перетворення його з моделі для «всіх» на суб’єктивні надбання одного студента з можливістю їхнього вимірювання) та діяльнісний (оскільки може бути реалізований лише в діяльності, тобто у процесі виконання студентом певного комплексу дій) [6].

З урахуванням вимог до сучасного фахівця, компетентнісний підхід необхідно впроваджувати в організацію навчального процесу у сукупності з іншими методологічними підходами (системним, культурологічним, змістово процесуальним, особистісно орієнтованим) із змістовним наповнення навчальних дисциплін, оскільки основним результатом діяльності освітньої установи має стати

не система знань, умінь і навичок студентів сама по собі, а набір ключових компетентностей в інтелектуальній, цивільно-правовій, комунікаційній, інформаційній та інших сферах. Застосування компетентнісного підходу у професійній підготовці молодих фахівців у вищій школі не лише не спростовує необхідність використання інших підходів, але й, навпаки, вимагає їх оптимального поєднання й інтеграції з позицій культуро центриської, гуманістичної освітніх парадигм [7].

Компетентнісний підхід є одним із можливих шляхів розв'язання проблеми відображення суб'єктивних компонентів культури в змісті освіти; перспективним щодо розроблення змісту освіти, оскільки може надати йому діяльнісної і практико орієнтованої спрямованості. Водночас доцільно застерігатись від його абсолютизації. Застереження пов'язані з тим, що компетентнісний підхід може продуктивно охоплювати лише суб'єктивний аспект змісту освіти, а не весь зміст загалом [8, с. 29].

Посеред моделей, які знайшли найбільше застосування і вкоренилися у практиці європейського освітнього процесу, доцільно назвати моделі, яким притаманні ознаки загальних рекомендацій і конкретних компетенцій – моделі компетентностей МС1-МС4 (табл. 1). Реалізація кожної з моделей компетентностей обумовлена різними методами організації і надання освітніх послуг, підходами до управління та планування освітнього процесу, оцінювання можливостей працевлаштування молодих фахівців на ринку праці, визнання результатів (досягнень) молодих фахівців.

Таблиця 1

ОСНОВНІ МОДЕЛІ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ

Вид Моделі	Характеристика та ключові ознаки	Зв'язок з управлінськими компетенціями
Модель компетентностей МС1	Модель параметрів особистості молодого фахівця. Ключові риси: - розвиток духовних, моральних, особистісних якостей особистості; - освітній процес спрямований на відбір та мотивування осіб, які володіють цими якостями, та переорієнтацією всіх, хто не володіє ними	Модель пов'язана з формуванням загальних (ключових) управлінських компетенцій
Модель компетентностей МС2	Модель компетентності вирішення завдань. Ключові риси: - модель ґрунтується на освоєнні молодим фахівцем стандартних (алгоритмізованих) процедур і операцій (завдяки вивченню процесу праці, методів роботи тощо); - освітній процес спрямований на аналіз завдань і процесів, оцінка проблемних ситуацій; - освітня програма і методи оцінки дають змогу чітко освоювати певний набір умінь, практикуватися в їхньому використанні і здійснювати діяльність, вирішувати конкретні завдання; - дає можливість скоротити час навчання через виконання конкретних завдань, пов'язаних із робочим місцем, однак пропонує ринку праці обмежений набір компетенцій (вузькопрофесійна підготовка)	Модель пов'язана з формуванням спеціальних управлінських компетенцій

Закінчення табл. 1

Вид Моделі	Характеристика та ключові ознаки	Зв'язок з управлінськими компетенціями
Модель компетентностей МС3	Модель компетентності для продуктивної діяльності, підкреслює важливість досягнення результатів. Ключові риси: - поширеним підходом до компетенції в спеціальностях, де діяльність вимірюється за результатами (управління проектами тощо). - освітня програма ґрунтується на оцінці мотивації, традиційних стратегіях, ефективності досягнення цілей; - основою моделі є самостійність молодого фахівця; - надає можливості для більш швидкого досягнення цілей; - можливість отримання великих, але вузьких знань у професійній області і володіння деякими дуже добре розвиненими компетенціями	Модель пов'язана з формуванням спеціальних управлінських компетенцій
Модель компетентностей МС4	Модель управління діяльністю. Ключові риси: - освітні програми, навчальні плани ґрунтуються на аналізі порядку взаємоузгоджених, важливих вимог і очікувань, які молоді фахівці повинні виправдати у ході виконання трудових обов'язків; - очікування зумовлені вимогами, що пропонують роботодавці, характері діяльності, моделях взаємодії, законодавчій основі, що має відношення до діяльності, і на інших соціальних чинниках; - увага акцентується на широті охоплення і глибині змісту навчальних програм і планів	Модель пов'язана з формуванням загальних (ключових) управлінських компетенцій

Джерело: розроблено авторами на основі [9-11].

Створення основних вимог щодо якості освітнього продукту у сфері вищої освіти України обумовлено міжнародними стандартами та нормами якості вищої освіти. Це пов'язано, передусім, із явищем збалансування систем освіти, які впроваджуються у різних державах. Також, рівень і якість вищої освіти не достатньо повно відображає результати вимог роботодавців (основних споживачів наслідків надання освітніх послуг), котрі на практиці відчувають застосування управлінських компетентностей у ході розв’язання операційних завдань.

В Україні у процесі формування моделі компетенцій вироблено функціональний підхід щодо управління освітньою діяльністю та навчальним процесом, де головним елементом постає формування та втілення самостійних функцій освітніми закладами, усіма учасниками навчального процесу.

Набір компетентностей молодого фахівця можна узагальнити так:

1) перелік загальних (ключових) компетентностей молодих фахівців різних сегментів. Цей набір має бути універсальним, обов’язковим для засвоєння усіма фахівцями незалежно від їхньої спеціалізації;

2) перелік спеціалізованих компетентностей, які розробляються відповідно до специфіки освітнього напряму та спеціалізацій.

Доцільно виділити послідовність формування національної моделі компетентностей (рис. 1).

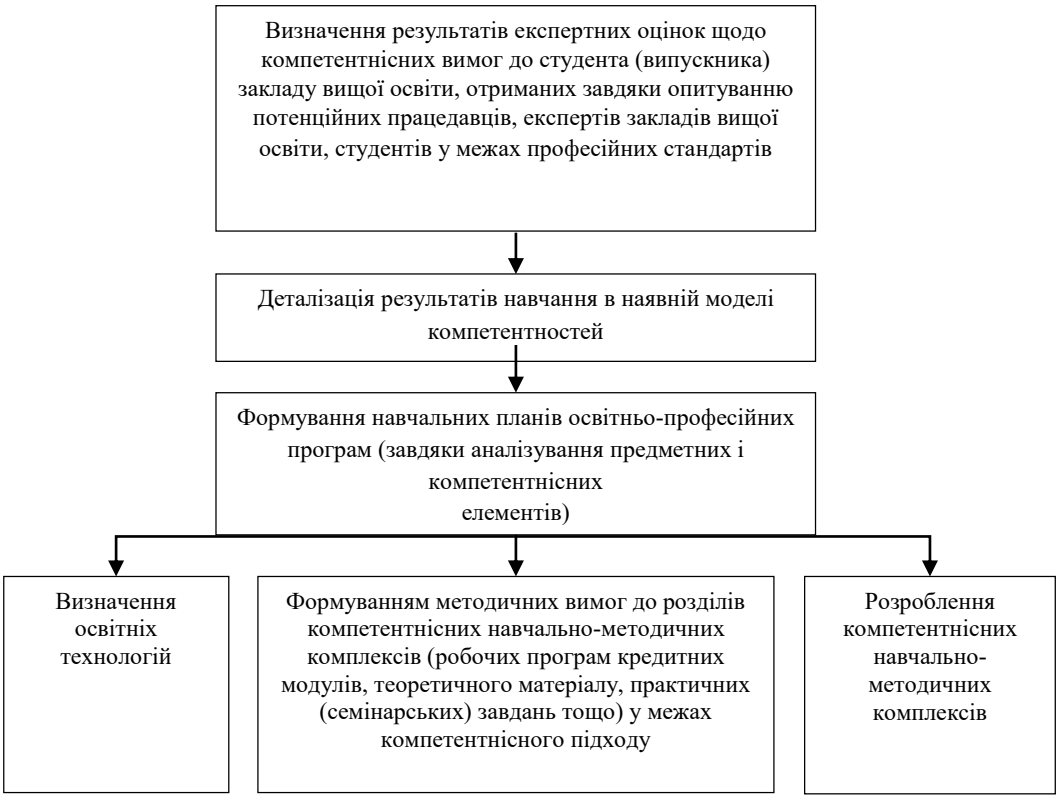

Рисунок 1. Послідовність формування національної моделі компетентностей

Джерело: розроблено авторами.

У ході визначення результатів експертних оцінок щодо компетентнісних вимог до студента (випускника) закладів вищої освіти задіються викладачі, методисти, аспіранти та інші працівники закладів, потенційні роботодавці, студенти.

Впровадження освітніх програм формування молодих фахівців на основі компетентнісного підходу відбувається у вигляді логіко-структурної моделі управління процесом наданням освітніх послуг (рис. 2). Менеджери освітнього процесу, відповідальні особи відіграють важливу роль у процесі підготовлення молодих фахівців.

Рисунок 2. Логіко-структурна модель управління процесом надання освітніх послуг згідно з компетентнісним підходом

Джерело: розроблено авторами.

Стратегічні цілі формування висококваліфікованого фахівця управлінського профілю для закладів вищої освіти можна ідентифікувати таким чином: проведення професійної обробки інформаційних явищ і процесів; аналіз результатів економічної діяльності на усіх рівнях і оцінювання ефективності їх реалізації; виявлення і оцінювання різноспрямованих інтересів учасників економічного процесу, що забезпечується через оволодіння сучасними аналітичними методиками і технологіями їх реалізації; якнайширше використання системного аналізу, що виражається в структуруванні аналізованих процесів і відповідному їх узгодженні, в результаті чого досягаються синергетичний і емерджентний ефекти [12].

У ході управління процесом надання освітніх послуг у закладі вищої освіти, враховуючи концептуальні основи компетентнісного підходу, визначається, яким чином повинно відбуватись оцінювання рівня компетентностей молодих фахівців. Важливим питанням постає налагодження ефективного механізму одержання системи затребуваних управлінських компетентностей. Така інформація

необхідна для якісного планування освітнього процесу відповідно до всезростаючих вимог ринку праці та учасників освітнього процесу, здійснення контролю за формуванням управлінських компетентностей молодих фахівців, коригування завдань реалізації освітнього процесу у закладах вищої освіти тощо.

Суттєвими проблемами в управлінні процесом надання освітніх послуг в Україні є:

- різні, всезростаючі та змінні вимоги, які висуваються до освіти ринком праці та зацікавленими учасниками освітнього процесу;
- неспівставність інтересів бізнесу із рівнем компетентності молодого фахівця, незадоволеність якістю та результатами освітнього процесу.

Для формування системи управлінських компетентностей доцільно врахувати такі етапи:

аналізування міжнародних практик, підходів до управління процесом надання освітніх послуг у зарубіжних закладах вищої освіти;

вибір найбільш ефективної моделі компетентності;

встановлення меж функціональних обов'язків осіб, відповідальних за втілення моделі компетентності;

вироблення системи та підсистем управлінських компетентностей;

проведення експертного обговорення та коригування суті моделі компетентностей з метою адаптування до національного освітнього середовища;

реалізація системи управлінських компетентностей, моніторинг та коригування відповідно до змінних умов зовнішнього середовища.

Висновки. В сучасних умовах інтелектуального поступу компетентнісний підхід постає затребуваним інструментом у навчальному процесі, оскільки дає можливість сформувати та виробляти на практиці навички та вміння. Саме підвищення рівня компетентності молодого фахівця є надзвичайно вагомим індикатором поступу суспільства. Застосування компетентнісного підходу в національному середовищі відносно вищої школи зумовлює оновлення суті, сприяє зростанню рівня та якості освіти. У процесі навчання та розвитку молода людина повинна отримувати ті компетенції, що будуть допомагати їй у майбутньому стати успішним та ефективним працівником, який зможе постійно розвиватися та успішно адаптуватися до змін на ринку праці.

Важливо структурувати основні ознаки та характеристики моделей компетентностей. Реалізація моделей компетентностей обумовлена різними методами організації і надання освітніх послуг, підходами до управління та планування освітнього процесу, оцінювання можливостей працевлаштування молодих фахівців на ринку праці, визнання результатів (досягнень) молодих фахівців.

Формування національної моделі компетентностей відбувається із врахуванням певних етапів: визначення результатів експертних оцінок щодо компетентнісних вимог до студента (випускника) закладу вищої освіти, отриманих завдяки опитуванню потенційних працедавців, експертів закладів вищої освіти, студентів у межах професійних стандартів; деталізація результатів навчання в наявній моделі компетентностей; формування навчальних планів освітньо-професійних програм

(завдяки аналізу предметних і компетентнісних елементів); визначення освітніх технологій; формуванням методичних вимог до розділів компетентнісних навчально-методичних комплексів (робочих програм кредитних модулів, теоретичного матеріалу, практичним (семінарським) завданням, тренінгам тощо) у межах компетентнісного підходу; розроблення компетентнісних навчально-методичних комплексів.

З метою підвищення рівня та якості освітніх послуг потрібне чітке розуміння послідовності етапів управління процесом наданням освітніх послуг, втілення освітніх програм, що зорієнтовані на формування молодих фахівців і ґрунтуються на компетентнісному підході. Менеджери освітнього процесу, відповідальні особи відіграють важливу роль у процесі підготовки молодих фахівців. Ключовими елементами управління процесом надання освітніх послуг на підґрунті компетентнісного підходу є стратегічні цілі та завдання реалізації освітнього процесу у закладах вищої освіти; чинники, що визначають систему управлінських компетентностей; процес створення системи управлінських компетентностей, оцінювання рівня компетентності молодого фахівця та якості освітнього процесу, зокрема компетентності випускника.

Для виявлення перспектив розвитку компетентнісної моделі та вдосконалення управління процесом надання освітніх послуг необхідно брати до уваги сучасну національну модель компетентностей, етапи формування системи управлінських компетентностей. Розроблення та втілення компетентнісної моделі в освітній процес, враховуючи сучасні освітні стандарти вищої освіти, обумовлює запит на проведення масштабної роботи для вироблення ефективної національної моделі компетентнісного підходу. З розвитком інформаційних система та технологій модель компетентностей повинна бути гнучкою та змінною, управлінські компетентності доцільно переглядати, оскільки світ невпинно рухається вперед, вимоги до якості освіти постійно зростають.

На сьогоднішній день виникла потреба формування інтегрованої моделі компетентності, яка обумовлює скерованість на формування у молодого фахівця глибокої управлінської компетентності, охоплює стратегічні цілі, суть і результати навчання, що розроблені із врахуванням комплексного підходу, трансформації професійної діяльності.

Література

1. Boni A., Lozano J.-F. The generic competences: an opportunity for ethical learning in the European convergence in higher education. Journal of Higher Education, 2007. Vol. 54, pp. 819-831.

2. Lozano J. F., Boni A., Peris J., Hueso A. Competencies in higher education: a critical analysis from the capabilities approach. Journal of Philosophy of Education, 2012. Vol. 46 (1), pp. 132-147.

3. Nussbaum M. Education and democratic citizenship: capabilities and quality education, Journal of Human Development, 2006. Vol. 7, pp. 385-395.

4. Weinert F. E. Concepts of competence (contribution within the OECD project definition and selection of competencies: theoretical and conceptual foundations (DeSeCo)). Neuchatel: DeSeCo, 1999. 136 s.
5. Овсієнко Л. Компетентнісний підхід до навчання: теоретичний аналіз. Педагогічний процес: теорія і практика. 2017. № 2 (57). С. 82-87.
6. Глузман О. В. Базові компетентності: сутність та значення в життєвому успіху особистості. Педагогіка і психологія. 2009. № 2. С. 51-61.
7. Мойсеєнко Р. Компетентнісний підхід як основа підготовки майбутнього компетентного фахівця. Молодь і ринок. 2018. №9 (164). С. 42-48.
8. Байбара Т. М. Компетентісний підхід в початковій ланці освіти: теоретичні засади. Формування ключових і предметних компетентностей молодших школярів: теоретичні аспекти. Науково-методичний збірник. Серія «Бібліотека педагога». 2012, Вип. 20. С. 29-37 URL: https://education-trost.at.ua/print/Br_20.pdf
9. Байденко В. И. Компетенции в профессиональном образовании (к освоению комптентного подхода) Высшее образование в России. 2004. № 11. С. 3-13.
10. Rowe C. Clarifying the use of competence and competency models in recruitment, assessment and staff development. Industrial and Commercial Training, 1995. Vol. 27, No. 11, pp. 12-17.
11. Юринець З. В. Самоменеджмент: підручник. Львів : СПОЛОМ, 2015. 360 с.
12. Дарманська І. М. Теоретико-технологічні основи формування управлінської компетентності керівника закладу загальної середньої освіти в процесі професійної підготовки : автореф. дис. …. д-ра пед. наук : 13.00.04; Хмельницька гуманітарно-педагогічна академія. Хмельницький, 2019. 39 с.

References

1. Boni A., Lozano J.-F. The generic competences: an opportunity for ethical learning in the European convergence in higher education. *Journal of Higher Education* 54 (2007): 819-831.
2. Nussbaum M. Education and democratic citizenship: capabilities and quality education. *Journal of Human Development* 7 (2006): 385-39.
3. Lozano J. F., Boni A., Peris J., Hueso A. competencies in higher education: a critical analysis from the capabilities approach. *Journal of Philosophy of Education* vol. 46, no. 1 (2012): 132-147.
4. Weinert F. E. Concepts of competence (contribution within the OECD project definition and selection of competencies: theoretical and conceptual foundations (DeSeCo)) Neuchatel : DeSeCo, 1999.
5. Ovsiienko, L. Kompetentnisnyi pidkhid do navchannia: teoretychnyi analiz. [Competence approach to learning: theoretical analysis.] *Pedahohichnyi protses: teoriia i praktyka* 2 (57) (2017): 82-87. [in Ukrainian].
6. Hluzman, O. V. Bazovi kompetentnosti: sutnist ta znachennia v zhyttievomu uspikhu osobystosti. [Basic competencies: the essence and significance in the life success of the individual]. *Pedahohika i psykholohiia* 2 (2009): 51-61. [in Ukrainian].
7. Moiseienko, R. Kompetentnisnyi pidkhid yak osnova pidhotovky maibutnoho kompetentnoho fakhivtsia [Competence approach as a basis for training a future competent specialist]. *Molod i rynok* 9 (164) (2018): 42-48. [in Ukrainian].
8. Baibara, T. M. Kompetentisnyi pidkhid v pochatkovii lantsi osvity: teoretychni zasady [Competence approach in primary education: theoretical principles]. Formuvannia kliuchovykh i predmetnykh kompetentnostei molodshykh shkoliariv: teoretychni aspekty 20 (2012): 29-37. URL: https://education-trost.at.ua/print/Br_20.pdf (accessed 5 May 2020). [in Ukrainian].

9. Baydenko, V. I. Kompetentsii v professionalnom obrazovanii (k osvoeniyu komptentnogo podhoda) [Competencies in vocational education (to develop a competent approach)]. *Vyisshee obrazovanie v Rossii* 11 (2004): 3-13. [in Russian].

10. Rowe, C. Clarifying the use of competence and competency models in recruitment, assessment and staff development. *Industrial and Commercial Training* vol. 27, no. 11 (1995): 12-17.

11. Yurynets, Z. V. *Samomenedzhment: pidruchnyk* [Self-management: a textbook] Lviv : SPOLOM, 2015. [in Ukrainian].

12. Darmanska, I. M. Teoretyko-tekhnolohichni osnovy formuvannia upravlinskoi kompetentnosti kerivnyka zakladu zahalnoi serednoi osvity v protsesi profesiinoi pidhotovky [Theoretical and technological bases of formation of managerial competence of the head of the institution of general secondary education in the process of professional training]. Khmeljnycjkyj: Khmeljnycjka ghumanitarno-pedaghoghichna akademija, 2019. [in Ukrainian].

КОМПЕТЕНТНОСТНЫЙ ПОДХОД В СФЕРЕ ВЫСШЕГО ОБРАЗОВАНИЯ УКРАИНЫ

Юринец Зорина Владимировна
доктор экон. наук,
профессор кафедры менеджмента,
Львовский национальный университет
имени Ивана Франко
ORCID 0000-0001-9027-2349

Сновидович Ирина Григорьевна
аспирантка кафедры менеджмента,
Львовский национальный университет
имени Ивана Франко
ORCID 0000-0002-5058-8661

Аннотация. Исследование посвящено анализу внедрения компетентностного подхода в сфере высшего образования. Выделены основные признаки и представлены характеристики моделей компетенций. Установлена последовательность формирования национальной модели компетенций, которая учитывает внутреннее строение образовательной деятельности, образовательные технологии и учебно-методические средства управления учебным процессом. Представлена логико-структурная модель управления процессом предоставления образовательных услуг по внедрению образовательных программ формирования молодых специалистов на основе компетентностного подхода, которая учитывает взаимоотношения и созависимость стратегических целей и задач реализации образовательного процесса, факторы влияния на систему управленческих компетенций, формирование системы управленческих компетенций, процесс оценки уровня и качества компетентности выпускника и образовательного процесса в целом. В работе предложено этапы формирования системы управленческих компетенций.

Ключевые слова: компетентностный подход; высшие учебные заведения; модель компетенций; управленческие компетенции; образовательные услуги; молодые специалисты.

COMPETENT APPROACH IN HIGHER EDUCATION OF UKRAINE

Zoryna V. Yurynets,
Doctor of Economics, Professor,
Department of Management,
Ivan Franko National University of Lviv
ORCID 0000-0001-9027-2349

Iryna H. Snovydovych,
PhD student, Department of Management,
Ivan Franko National University of Lviv
ORCID 0000-0002-5058-8661

Abstract. The main features and characteristics of competency models are outlined. It is outlined that the implementation of competency models is due to different methods of organization and provision of educational services, approaches to management and planning of the educational process, assessment of employment opportunities for young professionals in the labor market, recognition of the results (achievements) of young professionals. The sequence of formation of the national model of competencies was established, which envisages the following stages: determination of the results of expert assessments regarding the competency requirements for a student (graduate) of a higher education institution, obtained through a survey of potential employers, experts of higher education institutions, students within the professional standards; detailing learning outcomes in the existing competency model; formation of curricula of educational and professional programs (due to the analysis of subject and competence elements); definition of educational technologies; formation of methodological requirements for sections of competence training and methodological complexes (work programs of credit modules, theoretical material, practical (seminar) tasks, etc.) within the competence approach; development of competence training and methodological complexes.

The logical and structural model of the process of managing the provision of educational services for the implementation of educational programs for the formation of young professionals based on the competence approach is presented. Managers of educational process, responsible persons play an important role in the process of training young professionals. The key elements of the process of managing the provision of educational services on the basis of a competency-based approach are the strategic goals of the educational process in higher education institutions; the task of implementing the educational process in higher education institutions; factors determining the system of managerial competencies; formation of a system of managerial competences; the process of assessing the level of competence; the level of competence of the young specialist; assessment of the quality of the educational process, competency of the graduate. The stages of formation of the system of managerial competencies are suggested.

Keywords: competency-based approach; higher education institutions; competency model; managerial competencies; educational services; young professionals.

Стаття надійшла до редакції 7.05.2020